

[Chr. Rasmussen.]

me til den konklusion, at ca. 20 000 af de for små husmandsbrug vil man være i stand til at supplere fra større ejendomme, uden at det kan volde nogen som helst gene for disse. De øvrige ca. 20 000 brug kan fordeles i to eller tre forskellige kategorier. De ca. 10 000 vil have en sådan beliggenhed, at det er ganske udelukket at supplere dem fra nogen side, medmindre det skulle ske ved sammenlægning, og en sammenlægning af den art vil jeg ikke være tilhænger af. Jeg tror, at vi stadig her i landet vil have brug for en halv snes tusind nogenlunde velbeliggende små husmandsbrug fra 4 op til 8 tdr. land. De sidste ca. 10 000 kan også opdeles i et par kategorier, nemlig dem, tæt op mod halvdelen måske, som i øjeblikket anvendes til gartnerier — i tiden fremover vil måske flere blive anvendt til dette formål; men jeg vil tro, at en 5 000—6 000 af disse små husmandsbrug er af en så ringe kvalitet og har en så dårlig beliggenhed, at de overhovedet ikke har nogen berettigelse som selvstændige landbrug, og de bør efter min mening på et eller andet tidspunkt forsvinde.

Den udvidelse af forkøbsretten, der her er foreslået, ved at familiekredsen, som har været udenfor tidligere, indskrænkes betydeligt, så det kun bliver direkte livsarvinger, der i den kommende tid vil falde udenfor bestemmelserne, vil naturligvis betyde et fremskridt. Det skal jeg ikke lægge skjul på. Der kan måske her i adskillige tilfælde nås et resultat. Jeg vil dog gerne tilføje, at tiden naturligvis heller ikke er særlig gunstig i øjeblikket, fordi priserne på landbrugsejendomme ligger så fantastisk højt, som tilfældet er.

Det er jo nemlig sådan, at det er ikke landbrugets priser, der har været bestemmende for prisudviklingen på ejendomme. Det er simpelthen de sidste fem gode høstår på rad, der har medvirket til, at ejendomspriserne er steget så fantastisk, som tilfældet er. En kendsgerning er det i hvert fald, at mange af dem, der rykker ind som købere på større eller mindre brug, i meget nær fremtid vil komme i økonomiske vanskeligheder, og et dårligt høstår vil en meget stor del af dem bestemt ikke kunne magte.

Et af de punkter, hvor det glæder mig meget at forkøbsretten foreslås udvidet,

er med hensyn til spørgsmålet om den frie jord. Jeg er fuldkommen klar over, at dette spørgsmål ikke betyder lige meget overalt i landet. De steder, hvor det er mest påtrængende, er sikkert på Sjælland og i Sønderjylland. Dette spørgsmål har været et irritationsmoment. Det har irriteret og ikke uden grund, når man har været ude at se på steder, hvor der har været søgt tillægsjord, og der er tinglyst forkøbsret på en gård på 40 eller måske 50 tdr. land, at der så ved siden af har ligget 4—5, helt op til 10, tdr. land, som lå akkurat lige så godt for den lille ejendom, men henlå som fri jord tilhørende en eller anden i byen, som måske på et eller andet tidspunkt har købt det, eller tilhørende en ejer, som har solgt en gård og har forbeholdt sig et sådant stykke jord og måske har tænkt på engang med tiden at bygge på det, men aldrig nogensinde har fået det gjort. Nu ligger det som fri jord, mange gange skiftevis forpagtet ud til forskellige landbrugere rundt omkring. Der er intet som helst at sige til, at en gårdmand føler sig irriteret over, at der lyses forkøbsret på hans ejendom, når der lige ved siden af ligger et sådant stykke jord, som i virkeligheden drives på helt tilfældig måde.

Endvidere har vi mange steder på Sjælland liggende arealer udlagt fra de gamle tyrelaugs tid, de såkaldte tyrelodder. Det eksisterer adskillige steder. Man har fra gammel tid, da man havde fælles tyre, afsat et stykke jord ude omkring et godt stykke vej fra byen. Disse lodder ligger også som fri jord i øjeblikket og er ikke til at belægge med forkøbsretten, men naturligvis ville det være helt rimeligt, at de i første række blev anvendt til tillægsjord.

Jeg skal iøvrigt ikke komme nærmere ind på spørgsmålet om forkøbsretten. Jeg tror, jeg har omtalt nogle af de vigtigste spørgsmål.

I lovens § 23 foreslås indsat en bestemmelse, der sikrer, at staten; hvor et jordrentebud udnyttes på anden måde end som almindeligt landbrug, da kan få en del af det merudbytte, som den pågældende ejendom i kraft af den pågældende udvinding er i stand til at give. Jeg tænker her først og fremmest på de tilfælde, hvor der graves tørv eller mergel eller i visse tilfælde grus eller sten o. s. v. Det har vist sig i adskillige